

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an 20 coroane.

Pe jumătate de an 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:

DUMINECA.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 268.

In preajma sinodului eparhial

Reprezentanții clerului și ai poporului nostru diecezan se întrunesc azi în sinod eparhial. Între împrejurări extraordinare și situații nespuse de grele pentru biserică noastră din această patrie se începe noul period sinodal din vjeața noastră constituțională. F'oaara credincioșilor noștri se află pe câmpul de luptă, iar cei rămași acasă sunt copleșiți de grijile și năcazurile pricinuite de stările create prin înfricoșatul și îndelungatul răboiu. Dar oricât de mari ar fi greutatea și ori cât de simțite strămătorările zilelor mari, ce le trăiește fiecare dintre noi, asigurarea continuității existenței noastre ca biserică și neam pe acest pământ, brăzdat și cu sudoarea feței noastre și apărat și cu sângele și avutul nostru, trebuie să ne fie — întocmai ca și înaintașilor noștri și în alte vremuri de urgie — cea dintâie preocupățiune și datorință. Vom înoi deci mai cu osârdie în adâncul sufletelor noastre făgăduința psalmistului: „De te voiu uita Ierusalime, uitată să fie dreapta mea. Să se lipească limba mea de grumazul meu, de nu voiu pune înainte Ierusalimul ca întru începutul veseliei mele”.

După lupte și sbuciumări seculare vredniciei noștri părinți ne-au croit o soartă mai bună, ne-a etuptat autonomie bisericească și în înțelepciunea lor prevăzătoare au înzestrat-o cu o constituție dintre cele mai liberale, cu o organizație capabilă de a suportă curente reacționare și a corespunde și celor mai exagerate cerințe ale progresului social.

„Ca și o piramidă puternică pe baze largi — zice un adânc cugetător al neamului nostru — așa se ridică organismul „autonomiei noastre bisericești pe bazele cele mai late ale sinodalității în treptata sa clădire și un spirit blând, spiritul vechiu creștinesc, spiritul patriarhal, încălzește întreg acest organism de jos până sus, în culmea sa. Clerul și poporul, preoți și mireni, stau pe toate punctele în contactul cel mai intim unii cu alții și prin neconținută cooperare a acestor două elemente constitutive ale bisericii decurge întregul ei proces vital. În aceasta autonomie vedem spiritul modern democratic cu spiritul vechiu creștinesc patriarhal, spiritul libertății cu spiritul autorității, spiritul progresului pe toate terenele cu spiritul unui conservatism înpenit în toate așezămintele nestrămutabile ale bisericii — aici vedem toate aceste principii și direcțiuni, la aparență

atât de contrare, într'o legătură atât de fericită, cum ea mai fericită nici că s'ar mai putea închipui și cum ea de fapt, nu se poate găsi la nici o altă biserică.

În acest admirabil, armonios organism al autonomiei, se razimă deci înalta potență culturală a bisericii”.

Da, biserică noastră a fost și va trebui să fie și în viitor — un factor cultural primul și principalul îndrumător al vieții noastre sufletești. Ea ne este cetatea de izbăvire și prin lumina credinței și nădejzii propagată din cărțile și practicile ei de mântuire școală, în care s'a format și oțelit în cursul veacurilor caracterul nostru etnic și creștinesc. Activitatea organelor ei își are alvia sa, croită și săpată de suferinși și experiențe seculare, dela care nu se pot abate fără primejdia de a zdruncina bazele existenței și nimici rodul apostoliei sale.

Suntem în preajma unor mari prefaceri și e natural, că ideile veacului și curentul zorilor zilelor istorice să atingă și biserică și mai ales instituțiile ei culturale. Cei ce au urmărit cu atențiune mersul afacerilor noastre publice, au putut observa — nu fără oarecari temeri și îngrijorări — cum își ridică capul tendinșe și silinșe de a lipsi confesiunile, dar mai ales biserică noastră de instituturile ei culturale, prin cari propagându-și doctrina sa a trăit și și-a împlinit misiunea de a face stăpânitoare în lume voința lui Dumnezeu, împărăția adevărului și a dreptății divine.

Cu adânc regret și durere sufletească a trebuit să înregistrăm proceduri — chiar în aceste zile de urgie și dușmănie între popoară, când e mai mare lipsă de dragostea frățească și armonica conclucrare a popoarelor ce constituiesc aceasta patrie — prin cari s'a făcut adânci spărturi în cetățuia asediată, care adăpostește sufletul nostru ortodox.

Situația preparandiilor noastre, executarea articolului de lege XX din 1848 și față de biserică noastră, dotația preoției noastre, starea precară a școalelor noastre espusă și întemeiată pe date statistice într'un instructiv „raport oficios”, lucrat de părintele asesor referent al senatului nostru școlar*), aflarea și crearea mijloacelor necesare pentru salarizarea corăspunzătoare împrejurărilor grele de traiu a funcționarilor consistoriali și a profesorilor dela instituturile noastre centrale, sunt tot atâtea chestii actuale, cari dela sinoadele noastre

*) „Școala noastră poporală și darea culturală...” de Dr. Gheorghe Ciuhandu. Arad 1918.

eparhiale așteaptă hotărâri și cuvinte îndrumătoare.

Clerul și poporul diecezan a înzestrat cu mandat distinșii fii ai bisericii, fără îndoială în speranța și convingerea, că vor face față vremurilor grele, a zilelor mari, în cari trăim. În hotărârile ce vor lua să triumfeze deci duhul bisericii naționale, principiul solidarității și adevărul prea actual, că în situații grele nu prin sacrificiile unor singuratici, ci prin munca și jertfa tuturor se poate birui. Semne de viață, ce izvorăsc din virtutea înțelepciunii și a bărbăției, se cer dela cei ce vreau să aibă viață și pentru soluția norocoasă, deamă de noi și de învățatură pentru urmașii noștri, fapte ale voinței și libertății morale.

Reflexiuni.

Raportul oficios al dlui Dr. Gheorghe Ciuhandu „Școala noastră poporală și darea culturală”, în mod elocvent ne atrage atențiunea la problema școalelor noastre. O chestie vitală, cea mai însemnată a existenței noastre culturale-naționale, — dar totodată și cea mai neglijată, — neavând program bine precizat, real, și executare consecventă.

După părerea mea afacerea are două părți: pedagogică și materială. Adecă: cum să fie școala, și cum se va susține.

Di Ciuhandu se ocupă mai vârtos cu partea materială, având — poate părerea, — că până ce nu avem mijloace materiale și nu-i asigurată posibilitatea materială a susținerii, — nu ne poate preocupa reforma școalelor.

Apare de pesimist-în posibilitatea reformei radicale și potrivite, și o privește școala de azi mai mult un balast inconvenient. Dorește, ca Biserică să-l lapede acest balast, suplinindu-l „cu o altă activitate spirituală, care poate da sufletului poporului nostru alte îndrumări mai sănătoase și mai efective, decât frământările unei instituții hibride, cum este școala noastră poporală de astăzi”. Căci biserică s'a cam poticnit în mijlocul formelor noastre de viață constituțională, și am lăsat în părgăinire sufletul Bisericii și al creștinilor. „Viața culturală națională ne este numai forma vieții noastre bisericești, nu vom putea jertfi sufletul de dragul păstrării unor forme defectuoase, cum ar fi chestiunea intereselor noastre școlare”.

Mai nainte de toate mă bucur, că iubitul meu prieten deja va avea posibilitatea de a lua cuvânt în sinodul eparhial, și ne va putea lumina, care va fi aceea activitate spirituală a Bisericii, care va putea da sufletului poporului nostru alte îndrumări mai sănătoase și mai efective, decât biata noastră școală poporală, și cum își închipuește educația națională și religioasă fără școala noastră? În fine, cum își închipuește „fortificarea sufletească și culturală a poporului, — fără de care” — constată și dânsul — „nu are pentru cine exista nici Biserica, nici cultura noastră?”

Am subliniat aceste părți ale studiului, provocând acelea următoarea dilemă: dacă existența noastră culturală nu-i legată de școala noastră, dacă Biserica e chiar amenințată cu scufundare din vina școlii: atunci de ce să forțăm susținerea, — de ce să adunăm și obolul ultim pentru ea!?

Convingerea mea este contrară! Fiecare popor numai prin cultura sa individuală, națională se poate desvolta. Aceasta cultură se poate câștiga numai în școală, — iar instrumentul școlii este limba maternă. Limba este viața, cultura și sufletul fiecărui popor!

E fapt, școlile noastre elementare sunt fundamental atâcate prin bilingvismul legii din 1907.

Susțin însă, că — mai bine o școală slabă a noastră, decât o bună — dar străină, — streină în înțelesul larg al cuvântului!

Vieța, — fie încâtușată — totuși e vieța căci te întărește în speranța libertății! Abdicarea, — e mai rea decât moartea, — că nu poate fi urmată de înviere!

Sufletul, cinstea, dragostea, înțelepciunea dascălilor este pavăza școlii noastre populare de azi.

Recunosc, cultura unui popor nu se poate desvolta între astfel de împrejurări cu avântul dorit, — nici nu putem zidi numai pe eroismul oamenilor. Dar susțin: școala noastră nu poate deveni balast pentru Biserică! Credeul meu este: cultura, — deci vieța unui popor nu se poate nimici cu forța brută, — iar desvoltarea timpului va sana situația școlilor populare. Dar și până atunci program nou, bineprecizat și executare sistematică e trebuință inevitabilă. Căci până la 1907 Biserica a avut libertate aproape fără restricții pentru desvoltarea școlilor și promovarea culturii, — dar „sistemul“ numai exilul lui Klythias l-a câștigat pentru cultura poporului nostru. Sermana școală confesională de multe ori a avut mamă mașteră... Până la 1907 ni-am fi putut forma un corp didactic scutit de miseriile materiale, și înzestrat cu armele culturii și conștiinței naționale, — apoi o generație bine crescută în școlile noastre, — o phalangă adevărată față de orice atacuri și neajunsuri. Cultura este „vitezda“ fiecărui popor!!

Propunerile Dlui Ciuhandru sunt bune. Inițiarea fondului cultural și idea noii dări culturale unite o salut cu căldură, — și o cred de executabilă.

Constituționalismul adevărat se bazează pe principiul solidarității, interesului comun, — iar piatra fundamentală a Bisericii fiind dragostea evanghelică: autonomia membrilor nu poate însemna egoismul, dar nici divizarea în părți neatârnată una de alta, — ci regularea vieții particulare a organismului întreg. Scopul este susținerea întregului.

Propunerile Dlui Ciuhandru sunt bune. Inițiarea fondului cultural și idea noii dări culturale unite o salut cu căldură, — și o cred de executabilă.

Constituționalismul adevărat se bazează pe principiul solidarității, interesului comun, — iar piatra fundamentală a Bisericii fiind dragostea evanghelică: autonomia membrilor nu poate însemna egoismul, dar nici divizarea în părți neatârnată una de alta, — ci regularea vieții particulare a organismului întreg. Scopul este susținerea întregului.

Dar poate mai esențială e partea didactică: adecă cum să fie școala cea nouă? Raportul dlui Ciuhandu dovedește, ca poporul nostru în general a adus jertfe mari pentru școală.

O constatare foarte prețioasă, — fiind o argumentare oficioasă în trecut, — că școlile noastre nu se pot susține mai vârtos din lipsa jertfelor recerute. Și eu susțin, că starea materială a poporului poate suportă și mai mari jertfe, — numai să-i dăm școală bună și învățător harnic.

Între școala și viața să fie o legătură strânsă. Poporul nostru e agricultor, prin urmare datoria școlii populare este a completa și a diferenția experiențele cunoștințelor practice câștigate la casa părintească amplificându-le prin cunoștințe teoretice. Astfel va fi o legătură firească între școala și viața zilnică a elevilor, — dar mai vârtos școala își va câștiga o putere nerăsturnabilă înaintea poporului, că este o necesitate inevitabilă, apoi dragostea de școală va fi inerentă sufletului poporului.

Atrag atențiunea cetitorilor la cărticica dlui Iosif Stanca, tipărită în anul 1911 „Școala Română și învățătorul român“. Are părți foarte bune și actuale.

În anul 1914 Dr. Ioan Mateiu a înaintat un raport în ședința secției școlare a Asociațiunii ținută la 30 iunie. Un program de muncă, modern, potrivit vremurilor de mari prefaceri. Tot dânsul a și schițat reforma școlii populare, întrebându-l și ideile radicale a lor Karl Kautsky, Eduard David. Poate s'a gândit la școala rurală în parte realizată și în Germania. Căci foarte potrivit a citat dl Ciuhandu vorba cronicarului Miron Costin: „Nu vremile sunt sub om, ci bietul om sub vreme!“

În fuga condeiului le-am schițat aceste reflexiuni. Chestia merită o discuție cât de mare. Accentuez de nou, nu sum decepționat. Și dacă voim să inaugurăm o acțiune serioasă și rodnică pentru reorganizarea și asigurarea școlilor noastre populare, — și mai vârtos pentru cultura poporului: atunci să ne însemnăm bine sfatul lui Saint-Simon dat pe patul morții sale: „Să nu uitați nici odată, că fapte mari fără însuflețire nu puteți săvârși...“

Dr. Aurel Lazar.

Ce vi-se pare de Hristos?

Al cui fiu este El?

(Mateiu 21, 42.)

De F. Better. Trad. de N. Tandru, preot.

I.

O întrebare importantă! — În ziua de astăzi există o mulțime de chestiuni: chestiunea mili-

tară, (aceasta deocamdată le întunecă pe toate celelalte. N. Tr.), chestiunea socială, feministă, bisericăscă, colonială, chestiunea breslelor și a corporațiunilor și alte multe. Aceste sunt însă niște afaceri, cari-i privesc mai deaproape numai pe oameni, sunt sulate de ei și deci ca tot ce e omenesc sunt și ele trecătoare, în viitor vor face loc altor preocupări, și în sfârșit fiecare este liber de a se ocupa mai mult sau mai puțin, ori chiar de loc cu aceste chestiuni, căci poate trăi chiar și fără să-și bată capul cu ele. Dar întrebarea aceasta dumnezeiască și îndreptată către toți oamenii, că: „Ce vi-se pare de Hristos?“, aceasta rămâne, îl privește pe fiecare, fie că acela se interesează de artă, sau de politică, sau de economia socială, fie că este sărac ori avut, tînăr sau bătrân, cult ori necult. Căci pe când odată, pe patul de moarte, toate celelalte chestiuni își vor pierde interesul, nu vor mai avea nici o valoare, tocmai atunci întrebarea aceasta va fi mai importantă și mai serioasă, mai puternică, căci ea se va ridica mai presus de tot ce e din lumea aceasta, se va postă chiar în fața sufletelor; ba odinioară, la dreapta judecată, nici nu va mai fi alta decât aceasta singură întrebare și răspunsul ce-l vei da, îți va hotări fericirea, ori osânda cea vecinică, pentru că: „Și întru nime altul nu este mântuire, pentru că nici un nume altul sub ceriu nu este dat oamenilor, întru care trebuie să ne mântuim noi“. (Fapt. Apost. 4, 12.)

Acum așadar, ce ți-se pare de Hristos? „Il cunoști, fără îndoială! Tu ști, că s'a născut înainte cu 1917 ani din Fecioara Maria, a trăit 30 de ani ca fiu al teslarului, a predicat apoi timp de 3 ani, cutrierând țara Palestinei, a făcut minuni, a fost răstignit sub Pilat din Pont, iar a treia zi a înviat din morți. Atât — cel puțin — ți-a fost istorisit deja din frageda-ți copilărie, în Biblie stă scris astfel, aceasta ți-se vestește în toată Dumineca și atât crede fiecare creștin, sau cel puțin se face ca și cum ar crede-o. Tu încă — și eu bucuros aș vrea s'o cred — ai o credință mai serioasă și mai conștientă decât mulți alții, cari dacă i-ai întrebă mai cu deamănantul, ți-ar răspunde sincer, că nu s'au gândit niciodată mai mult asupra acestui lucru, că așa este ori altfel: O mărturisire îndeajuns spre a vedea, cât de neînsemnat este pentru ei omul. Dar poate, ca și pe lângă toată credința ta cea dreaptă, că lucrul așa este, să ai și tu idee to-

Rane.

Traducere după Nagy András.

Cum te știm, — în vitejie —
Rar avuși păreche, frate;
De trei ani în bățălie
Sângeroasă avuși parte.
Și să-mi spui: de ce rușinea
Obrăjorii să-ți roșească,
Spune-mi, pieptul cum nu-ți saltă
Sub „Virtutea ostășească“?

Fost-am, nene, unde crucea
Și alte medalii, toate,
Le primești, râzând de tunuri,
Și bătându-ți joc de moarte.
Văduvit de decorații —
Printre trupele dușmane,
Mi-am spălat de mult rușinea.
Am, doar, cincisprezece rane.

M.-Telegd, la 7/20 Aprilie 1918.

Alex. Munteanu alui Vasilie
protopop ort. român.

Oameni și lucruri din Beiușul românesc.

II. Învățătorii și activitatea lor. — Inițiarea școlii din Beiuș.

De Senin.

(Continuare.)

Ioan Pinter a plecat la Vădas, fiindcă Beiușul nu dispunea de un salariu suficient pentru

susținerea unui învățător, cu familie. Și-a încercat norocul în altă parte. Sunt unii oameni, cari însă orice încercă, nu-și pot schimba soarta lor. Vădașul avea mijloace îndestulătoare ca să dea un traiu mai tihnit învățătorului său, dispunea de pământuri, ale căror produse în vremuri bune, valorează mai mult decât plata în bani. Tocmai atunci însă urmează ani de secetă, și bietul învățător trebuie să privească cu durere, cum i-se risipesc și aici nădejdiile de mai bine. A stat șase ani și norocul nu-i suride. Atunci devenind vacantă iarăși stațiunea învățătorescă din Beiuș, la insistența mai multor frunțași nemulțumiți cu stările dela ei și cu prea dese schimbări de învățător, recurge de nou și e ales.

Treizeci și doi de ani răspândește lumină la fiii ortodocșilor din Beiuș și la mulți alții din jur, cari veneau ca mai târziu să urmeze studiile la gimnaziul din loc. Ceeace a fost Ignatie Nistor în jumătatea primă a secolului pentru școala ort. din Beiuș, aceia a fost Ioan Pinter în jumătatea a doua. Oricare dascăl român, dar mai ales cel dela oraș, care stă ca o sentinelă la postul său, nu poate să n'aibă mângâierea de a zice la bătrânețe, că și-a chivernisit talentul cu dobândă. Sute de elevi au primit cunoștințele din gura și graiul lui Ioan Pinter. Dragostea față de biserică și cântările sfinte, el a știut-o plantă cu prisosință. În strană se părândeau mulți credincioși din școala lui. Om modest dela fire nu i-a plăcut să se facă șgomot în jurul persoanei sale. A fost mândru, că în taină își împlinește cu deplină conștientă chemarea de dascăl român.

Treizeci și doi de ani a condus și agențele scripturistice ale comitetului și sinodului parohial. Chiar și după eșirea la pensie, fără zăbavă, îl vedem așternând pe hârtie, cu slovă frumoasă tot ce se petrece în sinul bisericii noastre. Ultimul proces verbal dresat de el e din 23 Ianuarie 1906, deși la pensie eșise la 5 Noemvrie 1905.

Poporeni iși vor aduce aminte cu drag de activitatea ce-a desvoltat-o. A fost distins de mai multe ori, ales fiind în corporațiunile noastre bisericăști, și și azi e asesor consistorial.

Zilele bătrânețelor sale le petrece liniștit și acum în Beiuș, unde îndeplinește de altfel agendele cantonale.

După eșirea la pensie până la îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc, îi ține locul d-șoara Gheorghina Papp și Aurel Papp.

În luna lui Septemvrie 1906 e ales Ioan Cigariga, fost învățător în Cermeiu. Vieța lui însă a fost de scurtă durată. Moare la începutul anului 1908 între regrete generale.

La noul concurs se prezintă mai mulți recurenți. Beiușeni țineau însă cu tot prețul să aibă un învățător de model, ca școala ortodoxă să fie prima între școlile elementare din loc. Ideile bune, dacă nu totdeauna duc la rezultat bun, în cazul de față însă da. După multe încercări în dreapta și în stânga, iată că dau de învățătorul Ioan Roșu din Buteni.

(Va urm.)

tuşi numai despre un Hristos istoric, mai mare, mai venerabil, mai bun decât un Socrate sau Luther, aşadar un chip istoric, pe care ți l-ai construit din Istoria biblică; o figură frumoasă, măreață, blândă, după cum o cunoști din copilăria ta, din chipurile unor cărți, sau de pe icoanele bisericii, cu un vestmânt lung, care se răsfrânge în valuri, albastru sau roșu, cu mâinile ridicate spre binecuvântare, încunjurat de o ceață de învățăcei tot așa de venerabili și într'o asemenea îmbrăcăminte și ținută plină de pace, încunjurat apoi de o mulțime evlavioasă, care îngenuchind îi aduce pruncii ca să-i binecuvinte; și chiar aureola din jurul capului ți-se pare de tot naturală și îndreptățită. Astfel ți-ai creiat în inima ta o figură ideală a lui Hristos și acesteia-i mărturisești fericit, cum fac deja câte unii: „Să fi trăit eu pe timpul lui și să-l fi putut vedea, ași fi crezut desigur în el și nu l-aș fi răstignit!“

Hristos cel adevărat este însă cu tot altul, a trecut și prin multe și cumplite înjosiri — „și eră că nu avea chip și nici frumusețe“ — dar a avut și o strălucire spirituală cu mult mai măreață.

La construește-ți un tablou real din situațiile și dispozițiile lumii de pe atunci, din felul și chipul cum îl judecau atunci pe el și apoi tocmai din cuprinsul acelor evanghelii, din care ți-ai creiat și tu icoana Hristosului tău.

Sub domnia împăratului Tiberiu, când lumea eră sguduită de alarma de războiu și de învingerile Romanilor, într'o mică, aproape neobservată și depărtată provincie a acestui mare imperiu, dintr'un neam care gemea supus de multă vreme și care pentru istorie ajunsese neînsemnat, se ridică un bărbat: încă prea tânăr, îmbrăcat ca un simplu lucrător, fără să aibă ceva mai surprinzător; tuturor necunoscut, până se lățește veștea, că este de naștere din micul și de toți disprețuitul sătuleț al Nazaretului, că e fiul teslariului, (Marcu 6, 3) în decursul anilor s'a ocupat și el cu îndeletnicirea tatălui său, îl cunosc oamenii acestui ținut și ei spun, că cunosc și pe muma lui, pe frații și surorile lui (Mateiu 13, 55, 56). Acest om, afară de o seriozitate adâncă și de un graiu măiestru, n'are altceva nimic suprafiresc; mănâncă și bea ce i-se pune înainte și în orice societate, lucră și se ostenește, doarme într'o barcă de pescari, sau unde i-se nimerește, n'are adăpost sigur, petrece noapte în liber, pe vârful munților și cercetează — după cum ni-se spune — mai cu seamă pe cei asemenea lui, pe lucrători, pescari, chiar și pe cerșitori și pe alții de oameni disprețuiți și cu aceștia mănâncă și bea. Într'un astfel de mediu, ni-se spune, vestește el în cuvinte mai întunecoase și nu tocmai ușor de înțeles mântuire și scăpare întregului popor, se prezintă de un uns al Domnului și Mântuitor, ba chiar de Mesia și Fiu al lui Dumnezeu; se păzește însă de a ajunge înaintea conducătorilor poporului, se ferește din calea regelui Irod și a guvernatorului roman Pilat, nu se duce să stea de vorbă cu arhieriei, peste tot nu vrea să știe nimic de tagma preoțească, care după legea lui Moise eră încredințată cu propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu, ci el trăiește numai pentru sine și nu are nici o slujbă bisericăscă. Cu atât mai puțin are el vre-un rol politic, pe el nu-l mahnesc tânguirile Iudeilor, cari lăncezeau sub jugul de fier al Romanilor, răspunde evasiv, când îl provoacă să-și arate atitudinea față de împăratul, scapă cu fuga în pustia, când voiesc să-l facă pe el împărat. Fiereste, unii susțineau, că el ar fi un om bun, că nu se poate spune nimic rău despre dânsul, el vindecă pe cei bolnavi, mângăie pe cei ce sufer; și el mai face, după cum se lățise veștea, tot felul de minuni, dintre cari unele mulți le și văzuseră cu ochii. Alții însă, îl acuzau înaintea

bătrânilor poporului, înaintea preoților, cari cunoșteau bine Scripturile, înaintea marilor și foarte respectaților arhieriei, cari trebuia să le cunoască și mai bine; și toți aceștia mărturiseau cu un glas: „Noi știm pe omul acesta, că este păcătos“ (Ioan 9, 24). De mult spususeră ei doar, că Mesia, după profeți, va veni din Bethleem, pe când acesta eră din Nazaret, iar din Nazaret, o știe oricine, „nu poate fi ceva binel“ (Ioan, 1, 46). Iar în ce privește pretenșile lui minuni, ziceau ei, „că are pe Beelzebul și cumcă cu domnul dracilor scoate pe draci“ (Marcu 3, 22). Apoi că sunt și multe scornituri, pentru că ei însuși a mărturisit — când a trezit, precum se pretinde, din morți pe fida lui Iair — că ea nu murise, ci numai dormea. Iar în ce privește pe Lazar, se știe, că acesta dimpreună cu surorile lui eră prieteni ai lui Isus.

(Va urmă.)

Problema scris-cetitolui.

— In atențiunea învățătorilor. —

O știm cu toții, cât de problematic eră până aici rezultatul muncii noastre, pe lângă metodele folosite la scris-cetit.

Pe lângă toată silința noastră, recunoscută și de străini, abia o parte a școlariilor își putea însuși în măsură corespunzătoare aceste desterități. Chiar și învățătorii din comunele mai fruntașe, cari au fost norocoși a-și dezvoltă activitatea între împrejurări mai favorabile, abia puteau trece 70-80% în clasa a doua dintre elevii înscriși pe anul prim, iar din aceștia numai 2-3 au ajuns să termine învățământul elementar în clasa a VI-a.

Nu-i vorba, multe vor fi încă cauzele acestei împrejurări, știm însă, că mai vartos din pricina rezultatului insuficient în scris-cetit repetăză elevii clasele. Ba putem constată și aceea, că timpul îndelungat petrecut cu exercițiarea acestor desterități, ne împiedecă a ne ocupa sistematic și în mod îndestulitor cu socoata și celelalte cunoștințe necondiționate pentru viață.

Procedura nenaturală și baza abstractă, opusă firii școlariilor și în contrazicere cu principiile pedagogice, a metodelor folosite până aci, creiau situații desiluzionătoare pentru școlar și învățător deopotrivă, și astfel rezultatele nicidecum nu corespundeau energiei dezvoltate.

Și dacă în urmarea stăruințelor forțate se și ajungeau oarecari rezultate, acelea erau de atâtea feluri, de câte feluri erau capacitățile și împrejurările de frecvențiașune ale școlariilor. Procedura noastră eră mai mult o dresare decât educație. Școlarii scriau și ceteau de silă și nu de plăcere.

Imprejurarea, că cei mai mulți tineri după ieșirea din școală nu se mai îndeletnicesc cu cetirea, iar după un timp oarecare devin iarăș analfabeți, e cea mai eclatantă dovadă a procedurii greșite de până aici.

Învățătorii popoarelor mai înaintate din apus, au descoperit acest rău mai demult și au rupt cu trecutul. Metodul scriptologic și cel al cuvintelor normale, cari ni se păreau de culmea perfecțiunii, iscodite fiind din presupuneri false, au fost demascate și date de pe catedră, iar în locul lor s'a ivit ca un mântuitor

„Metodul fonomic“,

care se bazează pe convingerile seculare ale celor mai renumiți pedagogi de pe timpuri, are bază concretă, urmează dezvoltarea firească a naturii și procede în mod sintetic dela elemente la întreg, dela ușor la greu, dela simplu la compus.

Acest metod nou, zămislit din ingeniositatea gîntei latine, se potrivește de minune cu firea limbei române. Din experiențele ce le am, pot zice: *Metodul fonomic este un mijloc făcător de minuni*. El atrage, îndeamnă și însuflește. Metodul fonomic alimentează buna dispoziție, deșteaptă interesul și răspândește lumină. El nu alege, ci creiază talentele. Cu ajutorul lui toți elevii de clasa primă, fără vre-o deosebire, în timp relativ foarte scurt și cu o

ușurință neînchipuibilă își însușesc arta scris-cetitolui până la perfecțiune.

Bazat pe aceste convingeri am prelucrat

„ABC-darul fonomic“

pentru școlari și

„Îndreptarul metodic“

pentru învățători.

Ele sunt aprobate și admise în folosința școalelor cu limba de propunere română prin ordinul 157.795/917 al înaltului ministeriu de culte și instrucțiune publică: 1615/917 al Ven. Consistor din Arad; 1947 al Ven. Consistor din Karánsebes și 884/917 al Ven. Consistor din Nagyvárad, pe baza opiniunilor extraordinar de favorabile ale recenzenților oficioși, din vederile cărora, pentru orientare, reproduc aici următoarele aprecieri:

1. Kövöndy József, recenzentul ministerial.

„Szerző munkája a tudomány, módszer és terjedelem tekintetében az iskolai követelményeknek megfelel. Nyelvészete könnyed és hibátlan. Az ABC kiállítás csinos, szép és általában a fejlettebb nyomdai művészet terméke... A tankönyv egyébiránt főképen a vallás-erkölcsi nevelés szolgálatában áll; tele van szép imákkal, erkölcsnemesítő mesékkel és képekkel. A családi-, iskola és egyházi élet minden vonatkozásban gyönyörűen ki van benne domborítva“. (Vezi: Hivatalos Közlöny Nr. 27/917 pg. 618).

2. Victor Stanciu, directorul școlei civile de fete, ca recenzent al Ven. Consistor din Arad.

„ABC-darul dir. Moldovan este mult superior, nu numai prin forma lui atrăgătoare, ilustrațiunile multe și interesante, cari îl fac una dintre cele mai bune și mai apreciate cărți pentru copii, — chiar și a celor ce nu sunt încă de școală, — ci și prin conținutul și împărțirea metodică a acestui ABC-dar.

Ca orice metod, așa și metoda fonomică, va trebui să se desvolte cu timpul, dar în faza în care ni-l prezintă dl I. Moldovan în „ABC-darul fonomic“ și „Îndreptarul metodic“ este o treaptă destul de înaltă în scara progresului din viitor“. (Vezi: „Biserica și Școala“ Nr. 23 din 1917).

3. Petru Bandu, învățător în Reșița, ca recenzent la Ven. Con- sistor din Caransebeș.

„Constat deci, că ABC-darul dlui I. Moldovan e un op de o valoare pedagogică foarte mare, vrednic de a fi introdus în școalele noastre populare și a fi popularizat în cercuri cât mai largi.

Este un merit ales al dlui Iosif Moldovan, că partea ilustrativă este în strânsă legătură cu materialul de cetit, care la rândul său iarăș e o descriere a chipurilor și acțiunii acestora. Aici s'a dovedit Dsa și de un desemnator rutinat și priceput, care pune înaintea copiilor o lume vie, plină de acțiune și lumină, carea îndeamnă, mișcă și atrage sufletul de copil“. Și în sfârșit

4. Dr. Nicolae Regman, revizor școlar arhidiecezan, ca cenzor oficios al Ven. Consistor din Nagyvárad.

Dsa condamnă și nu voește să creadă în superioritatea metodei fonomimic, despre ABC-darul de sub întrebare zice însă:

„Din punct de vedere al executării artistice întrece, putem zice, toate abecedarele noastre. Chiar și din punct de vedere al conținutului, prezintă unele avantagii, dintre cari amintim exercițiile de scris și cetit, cari dela început se compun din mici propoziții, iar mai în urmă din povestiri ori descrieri independente“.

Bazat pe aceste recomand domnilor și fraților învățători cu toată căldura introducerea noului

ABC-dar fonomic

și a

Îndreptarului metodic

cari se pot procura la Tipografia diecezană din Arad cu prețul de câte 1 cor.

Iosif Moldovan,
inv. dir. școlar.

INFORMAȚIUNI.

Serbarea sf. Paști în Arad. În ziua dintâi a sf. Paști a servit sf. liturghie P. S. Sa Episcopul nostru Ioan, asistat de păr. protopresbiterii: Dr. Gheorghe Ciuhandu, Mihai Păcățian și Traian Vățian, presbiterii: Gavril Bodea și Cornel Lazar și diaconii: Dr. Lazar Iacob și Ioan Cioară. La sfârșitul serviciului divin P. S. Sa a rostit pastorală trimisă pentru sf. sărbători clerului și poporului credincios din dieceza Sa, care ascultată cu atențiune a produs mângăiere în sufletele credincioșilor adunați la slujba dumnezeiască. A doua zi a predicat și servit sf. liturghie P. G. D. protopop Traian Vățian, asistat de preoții Gavril Bodea și Vasilie Olariu și diaconul Dr. Lazar Iacob. Cântările — liturghia de Musicescu în 6 voci — le-a executat atât în ziua primă, cât și a doua, corul compus din tineri muncitori și țărani, instruit și condus de zelosul învățator al școlii noastre confesionale din suburbiul Șega, dl Dimitrie Popoviciu. Debutul tânărului cor a secerat recunoștința întregului public românesc din Arad. P. S. Sa părintele Episcop în semn de mulțumire a dăruit fiecărui corist câte o carte de rugăciune. Nutrim nădejdea, că hărnicia și dragostea dlui învățator va consolida și dezvoltă instituțiunea culturală, ce-a înființat-o și astfel biserica noastră catedrală nu va fi lipsită de cântare armonică tocmai la sărbători mari, când tinerimea dela institutul nostru ped.-teol., având ferii, e împărtășită la casele părintești.

Ziua natală a reginei. Joi, în 26 Aprilie (9 Mai), fiind ziua nașterii a Majestății Sale împărătesii și reginei noastre Zita, s'a servit în biserica catedrală doxologie. Au fost de față P. S. Sa părintele nostru Episcop Ioan, membrii consistorului eparhial, corpul didactic și tinerimea dela institutele centrale și școlile elementare din loc.

Consistor plenar. Joi, în 26 Aprilie (9 Mai), Consistorul nostru eparhial din Arad s'a întrunit în ședință plenară sub presiunea P. S. Sale dlui episcop diecezan Ioan I. Papp. De față au fost asesorii: Gheorghe Popovici, Mihai Păcățian, Mihai Lucața, Fabrițiu Manuilă, Traian Vățian, Dr. Gheorghe Ciuhandu, Iosif Moldovan, Victor Stanțiu, Vasile Goldiș, Dimitrie Muscan, Sava Raicu, Petru Truția și Aurel Călnicean. S'a aprobat raportul general al Consistorului către Sinod despre activitatea sa în anul 1917. S'a stabilit bugetul pe gestiunea anului 1918 și normativul pentru taxele de excursiuni și esmisiuni oficioase. S'a făcut raport către Sinod despre executarea articolului de lege XX din 1848 și în legătură cu acesta s'au arătat trebuințele administrative ale dieceziei pentru a fi înaintate guvernului. S'a făcut remonstrație pentru modificarea legii de congruă. S'a hotărât introducerea unei dări culturale și s'a desbătut chestia deschiderii internatului școlii civile de fete cu începerea anului școlar viitor. De comisar pentru alegerea de protopop în tractul Vinga s'a esmis protopopul Timișorii Ioan Oprea.

Comisar la Sinod. Fostul ministru al cultelor și instrucțiunii publice, contele Apponyi Albert, prin rescriptul său din 7 Maiu n. a însărcinat comitele suprem al orașului Arad, Dr. Barabás Béla, să reprezinte guvernul la sinodul nostru eparhial pentru a exercită dreptul de control al statului. Dl comisar va participa la ședințele sinodului însoțit de un tâlmăciu.

Logodnă. D-șoara Mărioara I. Cure, fiica păr. Ioan Cure, paroh în Covăsinți, s'a logodit cu dl Aurel Brancu, candidat de preot. Felicitări.

Deschiderea universității din București. După ce facultatea de medicină a universității din București s'a deschis în anul trecut, în zilele acestea au fost deschise și facultățile pentru științele naturale, filozofice și teologice. Frumoasa serbare s'a început cu o cuvântare a rectorului universității I. Bogdan, arătând, că dacă bărbații politici de cari va fi legată soarta țării, vor probă printr'o politică înțeleaptă în afară, și printr'o politică curajoasă înlăuntru, să vindece rănilile, se poate nădăjdi că cel puțin generația viitoare va putea trăi vremuri mai bune. La această lucrare de restaurare este chemată universitatea să-și aibă partea sa însemnată, nu numai prin înaintarea învățăturii, care e de lipsă pentru conducătorii țării, ci și prin dezvoltarea ace-

lor puteri morale, fără de cari nu se poate ridica un popor dintr'o asemenea cădere adâncă. Rectorul a mai grăit apoi despre unirea Basarabiei cu România, prin care fapt s'a reparat o nedreptate făcută acum o sută de ani. La sfârșitul serbării, ministrul Virgil Arion, a vorbit în limba germană, mulțumind autorităților militare germane, pentru bunăvoința pe care au arătat-o în timpul ocupației, față de înaintarea învățământului.

Incheierea anului școlar. Ministrul de culte și instrucțiune publică în temeiul art. de lege XIII din 1915 și ordonanța Nr. 63.853 a hotărât ca instrucțiunea în școlile secundare să se facă astfel, ca anul școlar să se poată încheia în 15 Iunie a. c., când elevii vor primi și atestatele școlare. Cu privire la școlile elementare rămâne în vigoare ordonanța Nr. 12103—1917.

Distincție. Dl Iosif Drimba, căpitan ces. res. comandant al coloanei 34 din div. de sănătate, fiu al preotului Mihail Drimba din Apateul-unguresc (Bihor), a fost decorat a treia oară cu distincția „*Signum Laudis cu Săbii*” pentru ținuta vitejească și serviciul conștient.

Chemarea sub drapel a profesorilor și învățătorilor dispensați. Ministrul de honvezi a luat dispoziția ca profesorii și învățătorii dispensați să fie chemați pe durată verii la serviciul militar în cadrele batalionului de întregire.

Înmormântare. Vineri la 13/26 Aprilie a. c. a fost așezat spre vecinică odihnă în cimiterul din Săliște, vrednicul de pomenire Ioan Popa, fost ofician la Băilești în România. Chemat la arme fericitul după grele îndurări și suferințe a răposat în spitalul din Salonta-mare în etate de 34 ani, de unde a fost transportat în satul său natal. La actul înmormântării au servit cei 4 preoți locali. Panegiricul l-a ținut păr. protopop Dr. Ioan Lupuș, vorbind cu elocvență și îndușoare. Pe răposatul îl deplâng: Dumitru I. Popa, preot în Comlăuș, Constantin și Nicolae, ca frați, apoi surorile Maria B. Popa din Săliște, Mărioara măr. Lucața, Constanța Popa și mama Stana I. Popa, precum și o mulțime de rudeni și cunoscuți.

Ce sunt locuitorii Basarabiei? Iată câteva cifre cu privire la Basarabia. În ținutul românesc dintre Prut și Nistru, sunt cam 3 milioane de locuitori, împărțiți în chipul următor: 2.000.000 ruși, 270.000 evrei, 250.000 ucrainieni, 85.000 ruși, 75.000 români rusificați, sau rutenizați, 70.000 germani (coloniști), 65.000 țigani, 60.000 bulgari (coloniști), 40.000 lipoveni, 35.000 cazaci, 30.000 găgăuți (turco-bulgari), 30.000 polonezi, 18.000 armeni, 10.000 greci, 2.000 francezi și 10.000 alte naționalități. Teritoriul la Marea Neagră are 100 kilometri. Suprafața întreagă a Basarabiei este de 44.000 kilometri pătrați. Basarabia este împărțită în județe (comitate) și anume: Ismail cu capitala Ismail, Ackerman cu capitala Ackerman, Bender cu capitala Bender, Bălți cu capitala Bălți, Soroca cu capitala Soroca, Chișinău cu capitala Chișinău, Orhei cu capitala Orhei și Hotin cu capitala Hotin. Județul Ismail e alcătuit din fostele trei județe românești: Ismail, Bolgrad și Cahul.

Biblioteca curții din Viena. Biblioteca curții din Viena a fost întemeiată de împăratul Maximilian I (1493—1519). Acesta moștenise dela tatăl său, Frideric al I-lea, multe cărți și reviste, care formează baza bibliotecii. Dela împăratul Carol al III-lea încoace biblioteca s'a îmbogățit în proporții însemnate. Așa se explică faptul, că acum de curând s'au luat dispoziții pentru aranjarea ei. E vorba de a pune în ordine cam un milion de cărți, 8.000 incunabule, 27.000 manuscrise, 20.000 cărți, 350.000 reliefuri, 130.000 ilustrate și fotografii, 50.000 tipărituri muzicale. În bibliotecă se află o colecție de papirusuri și anume 100.000 bucăți în 9 limbi, dela arhiducele Rajner din 1899.

Cine lungeste războiul? Deși armatele engleze se retrag mereu în fața germanilor, ziarul cotidian englez Globe scrie, într'un prim articol următoarele: „Anglia nu se va mulțumi cu restaurarea Belgiei, Alsatiei și Lorenei, ci va cere dela Germania restituirea tuturor vapoarelor comerciale pustiite. Noi — englezii — nu vom da îndărăpt germanilor nici o palmă de pământ din coloniile ocupate; avem să purtăm dacă trebuie și douăzeci de ani războiul, ca să sfârșim cu Germania. Nu vom suferi nici un guvern englez, care ar fi de altă părere: asta să o știe amicii și dușmanii noștri”.

Tipărituri pentru planul analitic (Tanyagbeosztás). Conform dispozițiunii planului de învățământ aprobat din partea Înaltului ministru al cultelor și instrucțiunii publice sub Nr. 73311/911, fiecare învățător este deobligat a prezenta cu o lună înainte de începerea anului școlar, împărțirea materialului pe săptămâni, iar aceasta împărțire în urmarea disp. §. 37 punctul 2. al ordinului ministerial Nr. 76000/907, privitor la executarea articolului de lege XXVII din 1907, învățătorii aplicați la școlile cu ajutor de stat, au s'o înainteze și inspectorului regesc de școlile.

Spre a ușura munca învățătorilor, am pregătit și scos de sub tipar în caete separate (românești, ungurești) asemenea planuri analitice cu împărțirile pentru săptămâni, clase și studii după sistemul cel mai practic, în limba română și magiară, cari au să fie completate prin introducerea materialului de lipsă.

În legătură cu acest plan se cere și ordul de oare.

Caetul din „Planul analitic” și ordul de ore costă cu francatura recomandat 4 cor. și se poate comanda dela *Librăria diecezană Arad, str. Dedt Ferenz Nr. 35.*

Concursuri.

În conformitate cu rezoluția Consistorului, se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante din Voivozi (Almaszeg) cu filia Cuzap (Középes), cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios.

Parohia este de clasa a II-a. Antecesorul a avut întregire maximală.

Venitele sunt următoarele:

I. Din Voivozi: 1. Casă parohială cu 3 odăi, bucătărie, cămară, grajd, etc. grădină. 2. Dela fiecare Nr. de casă câte o vică (30 litre) de cucuruz sfărmat ori prețul ei, titulu bir. 3. Pământ 4 iugh. 816 st. parte arător parte fănaș. 4. Trei stânceni de lemne. 5. Drept de pășunat pentru câte vite va avea. 6. Stolele îndatinate.

II. Din filia Cuzap: Un intravilan de 1552 st. 2. Bir parohial ca în Voivozi. 3. Pământ 19 iugh. cat. 4. Trei stânceni de lemne. 5. Stolele îndatinate.

Darea de venit, după pământ, ecuivalent, etc. se va solvi din partea alesului. Intregirea dela stat parohia nu o garantează.

Preotul va avea să catehizeze regulat atât în Voivozi cât și în Cuzap, fără să pretindă pentru aceasta onorar separat dela parohie.

Recurenții au a se prezenta în terminul concursual, cu observarea strictă a prescrișelor din Reg. în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sf. biserică de acolo, pentru a-și dovedi desteritatea în oratorie, cântare și tipic.

Concursurile adjustrate cu documentele originale, au a se înainta la P. O. oficiu protopopesc ort. român din Oradea-mare, în terminul regulamentar.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Andreiu Horvath m. p.*, protopopul Orăzii-mari.

—□—

3-3

BANCA GENERALA DE ASIGURARE societate pe acții Sibiiu

primește pe lângă condițiunile cele mai favorabile, asigurări contra daunelor de foc, contra grindinei și contra daunelor provenite din furt prin spargere. Efectuește asigurări de viață în toate combinațiunile, asigurări de rente viagere și asigurări de zestre, capital de studii pentru copii și tot felul de asigurări de accidente.

Cu informațiuni servește **agen-tura principală din Arad, József főherceg ut Nr. 1.**